

14.09.2018

Учені НАН України обговорили проблеми вітчизняної науки та Академії

5 вересня 2018 р. в будівлі Президії НАН України відбулося чергове засідання Ініціативної академічної групи «Наука та інновації» (ІАГ «Н&І») – у форматі вільної трибуни з теми: «НАН України напередодні 100-літнього ювілею» ([Національна академія наук України](#)).

Слід зазначити, що ІАГ «Н&І» є громадською організацією, котра ставить собі за мету долучати якнайширші кола української наукової спільноти для обговорення проблем вітчизняної науки та впровадження інновацій у національну економіку для подолання кризи, яку переживає нині наша держава (з докладнішою інформацією про групу можна ознайомитися [на її Інтернет-сайті](#)).

Цього разу учасниками засідання стали директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України, голова Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України академік Я. Яцків, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік В. Локтев, заступник академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України, завідувач відділу лазерної спектроскопії Інституту фізики НАН України член-кореспондент НАН України А. Негрійко, перший заступник директора Інституту проблем матеріалознавства імені І. М. Францевича НАН України академік С. Фірстов, завідувач відділу фізики магнітних явищ Інституту фізики НАН України, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій член-кореспондент НАН України С. Рябченко, головний науковий співробітник відділу безперервного лиття та деформаційних процесів Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України член-кореспондент НАН України В. Мазур, завідувач відділу проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України доктор економічних наук В. Ляшенко, учений секретар Відділення фізики і астрономії НАН України кандидат фізико-математичних наук Ю. Бондаренко.

На обговорення було винесено кілька питань. Спершу учасники засідання розглянули й узгодили текст звернення ІАГ «Н&І» до Голови Верховної Ради України народного депутата України А. Парубія, в якому виклали свою позицію з приводу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо оптимізації структури Національної академії наук України» ([ПЕРЕГЛЯНУТИ](#)).

Було також обговорено проблему розроблення й ухвалення парламентом законодавства у сфері інноваційної діяльності, потреба в якому, на думку українських науковців, уже давно є нагальною. Як констатують учені, бізнес недостатньо цікавиться науковими розробками, оскільки відсутні необхідні

для цього стимулювати, створенням яких має опікуватися саме держава. Тому неприпустимо зволікати з вирішенням цієї проблеми.

За словами академіка Я. Яцківа, з метою поширення інформації про результати роботи вчених Академії серед потенційно зацікавлених інвесторів довідкове видання «Перспективні науково-технічні розробки НАН України» перекладено й видано англійською мовою (з україномовною версією книг цієї серії можна ознайомитися [на сайті Академії](#)). Поки що тираж цієї книжкової серії незначний, але згодом його планується збільшити, а також розмістити електронну версію у відкритому доступі, зокрема на американській Інтернет-платформі «Ideation». Імовірно, частину накладу буде передано до представництв іноземних держав в Україні та українських посольств за кордоном. Присутні погодилися, що потрібно регулярно інформувати об'єднання українських бізнесменів (у тому числі Український союз промисловців та підприємців, із якою НАН України має підписаний [Меморандум про співробітництво](#)) щодо важливих академічних здобутків, котрі можуть знайти застосування у промисловому виробництві.

Академік С. Фірстов нагадав, що 60 % ВВП розвинених країн забезпечує діяльність саме малих та середніх підприємств, тому на взаємовигідну співпрацю з ними варто орієнтуватися й вітчизняним ученим. Тим більше, що установи НАН України мають достатню кількість розробок різного ступеню готовності до впровадження у виробництво. Як зазначив С. Фірстов, бізнес потрібно вміти зацікавити у співпраці з наукою. Крім того, на законодавчому рівні слід чітко врегулювати порядок передачі наукових розробок підприємствам. Як приклади успішного приватно-державного партнерства (зокрема у сфері передачі технологій) учасники зустрічі навели ФРН і США.

На продовження теми впровадження інновацій присутні обговорили дотичне до неї питання, а саме – пропозицію китайської сторони щодо безоплатної передачі українським науковим установам новітнього обладнання з умовою, що після його встановлення на ньому зможуть працювати, в тому числі, запрошені студенти з КНР. Учасники засідання відзначили, що співпраця з китайськими колегами має приносити користь обом сторонам, тому варто змінювати ситуацію, за якої українські фахівці виїжджають на роботу до Китаю, від чого потерпає вітчизняна наукова сфера. Один із нечисленних винятків з такої стратегії КНР у науковому та науково-технічному співробітництві з іншими країнами є спільний китайсько-білоруський індустріальний парк, роботу якого налагоджено на території Білорусі. С. Фірстов виокремив кілька поширених варіантів взаємодії України та Китаю в науці: виїзд українського вченого до КНР із наданням йому посади професора і можливості керувати науковим колективом, лабораторією; обмін спеціалістами; одностороннє запрошення спеціалістів різної кваліфікації. Проте найбільш вигідною для України була б четверта форма взаємодії – організація виконання наукового проекту українськими вченими в Україні на замовлення й за кошти китайських

партнерів. Приклади такої співпраці існують – наразі, за словами С. Фірстова, в Києві вже виконується кілька таких проектів.

На думку Я. Яцківа, ще однією формою українсько-китайської співпраці, цілком прийнятною та вигідною для української сторони, могло б стати створення в Україні спільного наукового парку (або центру) унікального обладнання – з урахуванням вищезгаданих пропозицій китайської сторони. Зазначені питання потребують, однак, ретельнішого вивчення.

Далі присутні розглянули питання визначення ролі науки для Української держави та проблему взаємодії між наукою, владою, бізнесом і суспільством. Зокрема, пропозиції щодо зміни структури та системи управління Академією ІАГ «Н&І» має намір згодом подати до створеної Президією НАН України в червні 2018 р. робочої групи з підготовки пропозицій до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності. Як зауважив С. Рябченко, потрібне, в першу чергу, законодавче визначення того, яку роль наука відіграє для України, навіщо вона потрібна нашій державі, які завдання виконує. За його словами, не зробивши таких елементарних речей, не можна здійснювати масштабних змін у сфері з, фактично, не визначеним досі статусом. С. Рябченко також зазначив, що зараз українські можновладці не розуміють проблем і потреб науки, і, щоб змінити цю ситуацію, вчені мають налагодити постійну комунікацію з органами державної влади й інформувати їх про свою позицію з питань розвитку науки, економіки, суспільства.

В. Ляшенко нагадав, що в ієрархії пріоритетів сучасних розвинених держав науці належить провідне місце. Наступні місця посідають фінанси, інфраструктура (транспорт), туризм, соціальна інфраструктура та основні галузі національної економіки.

Учасники засідання торкнулися також ініціативи з цілковитого відкриття доступу до наукових публікацій, який планується здійснити в ЄС до 2020 р. та пов'язаних із цим додаткових перешкод для оприлюднення результатів роботи українських науковців, адже публікації з фахових видань планується удоступнити за рахунок уже не споживача цієї інформації (читача, підписника), а автора або спонсора, готового заплатити замість нього.

У межах цієї зустрічі академік Я. Яцків поінформував присутніх про масштабну наукову подію, яка тривала в Києві наприкінці серпня, – 6-ту Міжнародну конференцію «Нанотехнології та наноматеріали» («НАНО–2018»), і анонсував іще один захід – Форум наукової діаспори, запланований на 20–22 жовтня 2018 р.

P.S. ІАГ «Н&І» запрошує до участі у своїх засіданнях усіх зацікавлених осіб – представників як сфери академічної науки, так і закладів вищої освіти, центральних органів виконавчої влади, підприємців.

Зустрічі відбуваються по середах – тричі на місяць.

Адреса: м. Київ, вул. Володимирська, 54, 1-й поверх, кімн.124.

Вхід – вільний.